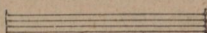

magyar férfit, asszonyt.

Mint ahogy a nemzeti szellem ápolása és fejlesztése nem szorítkozhatik egyedül egy tantárgy vagy óra keretére, éppugy a katonaság szellemi fejlesztése sem hátrahagyható ki- zárólag a testnevelési órákra. Fel kell használnunk min- den alkalmat (kivonulások, templomba kísérés, más haza- fias ünnepélyen való közreműködés, magatartás az osztályban, feleléskor, stb.), amely ezt a jellemet fejleszti s állandóan ébrentartja, hogy e nemzedék felnőve, egy lel- kében megújódott, izzó magyar érzésű s a szó szoros értelmében vett militarizált polgárai legyenek jobb sorsra érdemes magyar hazánknak.

A magyar nyelv védelmében!

Folytassuk utunkat azon az úton, amelyen legtöbbször találkozunk nyelvünket rontó jelenségekkel.

Nyelvhasználatunk helytelenségének külön csoportja a *kifejezésbeli* idegenszerűségek. Ugyanis egyre több a mindennapi nyelvben az idegen észjárás szolgai módon utánzó kifejezés, szólás és fordulat, vagyis az idegen ki- fejezés. Különösen a múlt század második felében és azóta terjedtek az ilyenek nyelvhasználatunkban. Ekkor lettünk végre a magunk urává s nyelvünk élete — nem kis rész- ben a szabaddá lett sajtó útján — egyre gyorsabb ütem- ben fejlődött. Ezt a fejlődést azonban megfertőzte a ren- geteg sok rossz fordítás, amely eszünk eredeti járását, nyelvünk szellemét rontotta meg, amit annál könnyebben megtehetett, mert a reformkor nyelvújítása a nyelvérzé- ket már amúgy is gyengítette, most azután ez a már ki- kezdett nyelvérzék nem tudott kellően ellenállni a német hatásnak. Hogy miért éppen a német hatásnak, azt meg- magyarázza földrajzi fekvésünk s történelmi ráutaltságunk.

Itt sem szabad azonban tulságba esnünk s ne keres- sünk mindenben idegenszerűséget, ne kiáltunk ki idegen nyelvbéli képnek, szólásnak, kifejezésnek olyan magyar fordítást, amely könnyen érthető és szabatos, ha a ma- gyar észjárásnak megfelel, illetve ha nem rontja nyel- vünket. Sokszor nem is fordítással van dolgunk, hanem pusztán véletlen találkozással, az emberi gondolkodás kö- zösségén alapuló egyezéssel, azonos észjárással, azonos szemlélettel, amely aztán természetszerűen azonos szólás- ban fejeződik ki. A pszichológusok szerint az emberi lélek nagyjában mindenütt egyforma s ezért a képzettársulás törvényei is mindenütt csaknem ugyanazok. A jelentésvál-

tozásokban pedig éppen a képzettársulásoknak az ember lelki életén uralkodó általános törvényei nyilvánulnak meg.

Néhány példát vegyünk az ilyen meglevesztő, de nem idegen kifejezésekből: életet élni, nagy lábon élni, elesni, félvilág, bucsut venni, nem tud zöld ágra vergődni, minden kötél szakad, minden hájjal meg van kenve, kézzelfogható eredmény, hosszulelékzetű beszéd, holtbizonyos, kihagyni valakit a játékból, valakinek a hóna alá nyulni, példát venni valakiről, futni engedni valakit, az ágyat őrizni (az ágyat nyomni), törni a fejét, decembert irunk, magas lóra ülni, gyakorlat teszi a mestert, minden kezdet nehéz s egyéb szólások egész sora nem idegenszerűség csak azért, mert véletlenül a német is így mondja.

Idegenszerűek azonban a következők: uj darabot ad (*előad, játszik*), az urat adja (*az urat játssza, uraskodik*), a kérésnek helyt ad (*teljesíti a kérést, figyelembe veszi*), a könyvben áll (*a könyvben — újságban — van*), távol áll tőlem (*eszem ágában sincs, szó sincs róla, stb*), jól áll valakinek (*illik hozzá, jól illik rá a ruha*), nem áll módomban (*nincs módomban, nincs módom*), nem áll hatalmában (*nincs hatalma, nincs hatalmában*), jó hirben áll (*jó hire van*), beszél a világba (*összevissza beszél*), ez az eljárás azt célozza (*ezzel az eljárással az a célja*), gondot csinál magának (*gondot okoz magának*), tüzet csinál (*tüzet rak*), nagy szemeket csinál (*nagy szemet mereszt*), panaszt (*kifogást, szót, vádat*) emel (*tesz, felszólal*), óvást emel (*tiltakozik, óvatol, panaszt tesz*), jogerőre emelkedik (*jogossá válik*), az árak esnek (*csökkennek*), elbírálás alá esik (*elbíráltat, elbírálásban részesül*), valami város mellett fekszik (*valami város mellett van*), sulyt fektet rá (*ügyet vet rá, jelentőséget tulajdonít neki*), állást foglal valami mellett (*mellette van*), befoyást gyakorol (*hatással van*), figyelmen kívül hagy (*nem figyel rá*), futni hagy (*szélnék ereszt*), sok kívánni valót hagy maga után (*sok a kívánni való utána*), nehezen hall (*nagyot hall*), hasonlít rá (*rávall, jellemző rá*), sulyt helyez valamire (*fontosnak tart*), életre hív (*alapít, létesít*), tisztába hoz (*tisztáz, elintéz, eligazít*), rendbe hoz (*elrendez, rendez*), divatba hoz (*divatra kap valami, divatossá lesz*), megfontolást igényel (*megfontolásra van szükség*), könnyelműsége nem ismer határt (*könnyelműségének nincs határa*), nem játszik nála szerepet (*nem számít, az neki nem fontos*), tisztába jön (*megért, átlát*), rájön valamire (*rájut, ráeszmél, rátalál, nyomára akad*), nem képes megmozdulni (*nem tud vagy nem bír megmozdulni*), alku tárgyát képezi (*alku, megbeszélés tárgya*), tervet kovácsol (*tervet forral, készít*), tőkét kovácsol (*felhasznál*), életbe lép (*létesül, megalakul, érvényessé válik*), gazdag lesz (*gaz-*

dagodik), nincs időm (nem érek rá), nem létezik, nem létez! (olyan nincs), minden marad a régiben (ugy marad, ahogy volt), teljesedésbe megy (teljesedik, teljesül), minden alapot nélkülöz (nincs semmi alapja), az idegekre megy (az idegeket bántja), minden alapot nélkülöz (nincs semmi alapja), beigazolást nyer (beigazolódik), osztja aggodalmát vagy nézetét (aggodalmában vagy nézetében osztozik), tekintélynek örvend (tekintélye van), késedelmet szenved (késik), elégtételt szolgáltat (elégtételt ad), jól találja magát (jól érzi magát), szeretni tanul (megszeret), beszédet tart (beszédet mond), igényt tart (jogot formál), nem tartozik hozzám (nem tartozik rám), nem tesz semmit (nem baj), kívülről tudja (könyv nélkül tudja), úgy tűnik nekem (ugy tetszik), uralja a helyzetet (ura a helyzetnek), lármát üt (lármát csap), haját vágat (nyíratkozik), bátorságot vesz magának (bátorkodik, merészkedik), hová vezet az ut (hová visz az ut), ez nem jóra vezet (nem jóra visz), bírói eljárás alá von (bírói uton eljár), alátámaszt (megokol, támogat), betartja a szabályt, ígérétét, stb. (megtartja, teljesíti, stb.), belemegy valamibe (beleegyeznek), feladja üzletét (felhagyja üzletét), fenntartja magának (kiköti magának), keresztülvisz (elvégez, kijár, elér, kivisz, megcsinál, megvalósít, stb.), kiolvas könyvet (végig olvas), kicsinált dolog (elintézett, bevégezett, kész dolog), leépit (létszámot csökkent), lekési a vonatot (lekésik a vonatról), lezárja a jegyzőkönyvet (befejezi a jegyzőkönyvet), a nap lemegy (leáldozik), leírja az összeget (levonja, leszámítja, törli, kisebbíti), az ár lement (csökkent), stb.

De hol vannak még ezektől is az ilyen kifejezések: Te jó Isten! (Uram, Istenem!), az az egy bizonyos (annyi bizonyos), hasonló esetem van (ugyanígy vagyok én is), ha ez volna az eset (ha így volna), stb., stb.

Ilyen és hasonló szörnyűségek minduntalan előfordulnak, és ha nem vágjuk utjukat, hamar elterjednek.

Komáromi Géza.

